

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 4. De reliquis ad modum cognitionis Angelicæ pertinentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

SECTIO IV.

De reliquis ad modum cognitionis Angelica pertinentibus.

33. Ex dictis à fortiori colligitur, Angelos posse componere & diuidere intelligendo. Formando scilicet diuersos conceptus de rebus, & vnum conceptum obiectiuum alteri tribuendo, quod est componere: aut negando, quod est diuidere. Diuersos, inquam, vel realiter, vel formaliter, concipiendo eodem licet actu duo obiecta realiter, aut formaliter diuersa. Prior compositio vel diuisio, physica dici potest: posterior, metaphysica: & vtraque potest Angelis conuenire, vt de discursu superius diximus, & patebit ex sequentibus.

34. Iudicium
seu
mensura
operatio
quod sit? Angelos quidem affirmatiue & negatiue iudicare, atque habere quicquid est perfectioris in humano iudicio, nemo dubitauerit. Est autem iudicium, vitalis quaedam adhaesio intellectus ad obiectum propositionis, quae asseritur sic esse vt affirmatur, vel abhorrentia & dissentus oppositus. Estque realiter actus simplex, attingens simul vtrumque extremum propositionis obiectiuae, & copulam. Est enim notitia comparatiua extremorum, vnum ad aliud referens, vt ad idem aut diuersum. Atqui notitia comparatiua attingit, necessitate ea, quae comparatur inter se: Ergo, &c. Ille tamen actus, quamuis realiter simplex, est formaliter multiplex: quatenus extrema tanquam diuersa concipimus, & comparamus velut distincta. Quin etiam vt plurimum praecedunt apprehensiones realiter diuersae circa subiectum & praedicatum, diuersis actibus successu coniecta. Angeli vero simpliciter simplici conceptu apprehendunt adequatè, prout in re sunt, apprehensione simplici, aequivalente nostro iudicio compositiue, ac diuisiue: sunt tamen aliqua quae non ita perfecte cognoscunt: sed, sicut nos, vtuntur compositione & diuisione, vt obiecta illa compararet inter se, sciendo vt diiungendo per assensum vel dissentum, seu per affirmationem aut negationem mentalem. Talia sunt illa, quae non nisi ex testimonio, vel ex indicis obscuris cognoscunt: vt Christum esse Deum: aut Verbum diuinum non esse idem re cum Patre & Spiritu sancto. Quin etiam circa alia simplici intuitu naturaliter cognoscibilia, non apparet, cur non possint, aequè ac nos, liberè vt, si velint, compositione & diuisione, licet alioqui non necessaria.

35. Angelus
possit
componere,
& diuidere
per
iudicium. Notandum est, necessitatem compositionis & diuisionis oriri ex eo, quod res in se non cognoscantur germanè vt sunt. Quin enim, vt iam vidimus Angelum esse

35. Vnde sit
necessitas
componendi
& diuidendi? spiritum, formamus vnum conceptum Angeli, & alterum spiritus, tanquam rerum distinctarum, quas per copulam, est, coniungimus, & his conceptibus obiectiuis, sic apprehensione coniunctis, adhaeremus. Nos enim talem compositionem non videmus, sed facimus: & fallimur interdum componendo ea quae reipsa distincta sunt. Sic etiam cum dicimus, Angelus non est corporeus, firmamus conceptum Angeli non germanè cogniti quae spiritus est, & euidenter oppositum corporeo. Neque enim talem diuersitatem in seipso, prout est parte rei, cognoscimus. Quemadmodum autem quando oculis perspicimus albedinem & nigredinem, non egemus noua comparatione, vt intelligamus albedinem esse colorem, aut albedinem non esse nigredinem: quia haec affirmatio, vel negatio, virtute & aequialenter continetur in simplici intuitu: sic Angeli in iis omnibus quae germanè cognoscunt, non egent compositione vel diuisione. Nam ille intuitus, vel cognitio euidentis, scilicet & aequialens nostro iudicio compositiue & diuisiue, redditur Angelis modo certum, vt ex illis sit asseritur sem, quemadmodum videri, si eam velit enunciare. Quin etiam ita conficit suo illi intuitui, vt nunquam illum corrigat: licet nos saepe apprehensionem nostram & iudicium corrigamus. At verò in iis, quae confusè tantum cognoscuntur ab Angelis, par est ratio, vt aequè ac nos, compositione & diuisione indigeant, quae res confusè apprehensas comparent inter se. Et quia longè plurima sunt, quae nos confusè, Angeli verò clarè percipiunt, prout sunt: hinc fit, vt multò minus compositione & diuisione indigeant.

spiritum, formamus vnum conceptum Angeli, & alterum spiritus, tanquam rerum distinctarum, quas per copulam, est, coniungimus, & his conceptibus obiectiuis, sic apprehensione coniunctis, adhaeremus. Nos enim talem compositionem non videmus, sed facimus: & fallimur interdum componendo ea quae reipsa distincta sunt. Sic etiam cum dicimus, Angelus non est corporeus, firmamus conceptum Angeli non germanè cogniti quae spiritus est, & euidenter oppositum corporeo. Neque enim talem diuersitatem in seipso, prout est parte rei, cognoscimus. Quemadmodum autem quando oculis perspicimus albedinem & nigredinem, non egemus noua comparatione, vt intelligamus albedinem esse colorem, aut albedinem non esse nigredinem: quia haec affirmatio, vel negatio, virtute & aequialenter continetur in simplici intuitu: sic Angeli in iis omnibus quae germanè cognoscunt, non egent compositione vel diuisione. Nam ille intuitus, vel cognitio euidentis, scilicet & aequialens nostro iudicio compositiue & diuisiue, redditur Angelis modo certum, vt ex illis sit asseritur sem, quemadmodum videri, si eam velit enunciare. Quin etiam ita conficit suo illi intuitui, vt nunquam illum corrigat: licet nos saepe apprehensionem nostram & iudicium corrigamus. At verò in iis, quae confusè tantum cognoscuntur ab Angelis, par est ratio, vt aequè ac nos, compositione & diuisione indigeant, quae res confusè apprehensas comparent inter se. Et quia longè plurima sunt, quae nos confusè, Angeli verò clarè percipiunt, prout sunt: hinc fit, vt multò minus compositione & diuisione indigeant.

36. Illi in
re
bis
multo
est,
quoniam
in
angelis. Consequuntur Suar. lib. 2. cap. 32. num. 17. Vasq. disput. 123. cap. 1. Theophil. Sum. dist. 4. quaest. 1. art. 6. & alij Recentiores. Contra verò, non pauci, inter quos esse videtur D. Thomas quaest. 58. art. 4. in corp. negat simpliciter Angelos componere & diuidere. Ratio sancti Doctoris est, Quoniam, inquit, Angeli vno intuitu, sicut in antecedente cognoscunt omne consequens, ideoque non discuntur sic in subiecto cognoscunt omne praedicatum affirmabile & negabile, ideoque nec componunt, nec diuidunt. Quod si possent in antecedente non nosse statim omne consequens, nec in subiecto omne praedicatum: possent discurre, itemque componere & diuidere.

37. Solutum
argum.
consequens
sententiae. Verum credibile non est Angelum vilo homine, velle grat. cognoscere statim quicquid de illo affirmari potest, etiam circa contingentia & supernaturalia: sicut & cognita propositione aliqua vniuersalissima, exempli gratia, Quodlibet est, vel non est, cognoscere infinita quae ex illa, vel sola, vel cum alijs infinitis coniuncta, per consequentiam deduci

possunt. Secundo, licet tanta virtutis esset Angelus, posse tamen pro libertate uersos formare conceptus, inadæquate viendo sua vi, & eos inter se componere vel diuidere iustificando eadem esse, quæ sunt eadem: & coniuncta, ea quæ sunt coniuncta: diuisa verò vel disiuncta, quæ reipsa sunt talia.

Angeli naturaliter possunt errare.

D. Thom.

Quæres? An etiam possint errare naturaliter Angeli? Respondeo Angelos naturaliter spectatos esse capaces falsitatis & erroris in cognoscendo, non tantum circa supernaturalia, sed etiam circa obiecta naturalia. Præter pars de supernaturalibus est D. Thom. quæst. 58. art. 5. in fine corp. De naturalibus verò idem ibidem negat. Sed est intelligendus de iis, quæ simplici intuitu videntur, aut quæ euidenter in seipsis, vel in aliis cognoscunt. Deque illis tantum ratio ab ipso allata concludit. Non autem de omnibus, etiam confuse cognitis coniecturaliter, aut in signo incerto vel obscuro: in quibus locum habet ratio, propter quam D. Thom. fatetur ibidem Angelos naturaliter spectatos posse decipi in cognitione supernaturalium. Quia scilicet, inquit, quidditas rei non potest illis esse principium cognoscendi ea, quæ pendent à supernaturali dispositione. Vnde superest, ut circa diuinam reuelationem non possint nisi coniecturaliter cognoscere, aut ex aliquibus signis, quibus decipi possunt. Atqui similiter non habent, unde certo præciant futura contingentia, neque unde diuinent infallibiliter secreta cordium non prodita ab eo cuius in mente latent: si sunt illis per se occulta, ut fert communior sententia. Non norunt etiam quicquid est possibile omnipotentia diuina absolute, & omnia eius obiecta, siue naturalia, siue supernaturalia. Vnde possunt errare existimando aliqua esse possibile, quæ non sunt: vel è contrario aliqua esse impossibilia, quæ non implicant contradictionem.

38. Non errant boni Angeli, secus autem mali.

August.

Rectè autem ibidem notat S. Thom. bonos Angelos nunquam errare in eiusmodi coniecturis: quia prudenter se gerunt, & vel omnino non iudicant de rebus obscuris & incertis, vel tantum iudicant modaliter, probabiliter esse, aut verisimile, &c. In quo non est deceptio. At verò mali Angeli malitia sua vel aemulitate non raro in errorem se præcipitant, æquè ac in turpissimos actus voluntatis. Ideoque D. Augustin. lib. 9. de ciu. cap. 22. ait, malos Angelos sæpè falli: bonos nunquam. Est & alia ratio, cur boni non fallantur. Nimirum quia deceptio & error intellectus repugnant statui beatitudinis, æquè ac peruersitas voluntatis. Neque obicias contentionem inter Angelum custodem Persarum, & Angelum custodem Iudæorum, Daniel. 10. Nam inter eos non fuit contrarietas iudiciorum, sed diuersitas affectuum: cum vnus cuperet liberationem populi Iudaici gratiam ip-

Daniel. 10.

sius. Alter cuperet diuini aliquandiu illum in Perside morari, propter bona spiritalia, quæ ex Iudæorum conuersatione in Persis redundabant, vel sperari poterant. Vtroque suum desiderium subiciente diuinæ voluntati, nihilque inordinate appetere.

Idem Augustin. lib. 11. de ciu. cap. 7. & 29. cognitionem Angelorum distinguit in matutinam & vespertinam, & per hæc distinctionem conatur explicare sex dies creationis mundi, quam explicationem suo loco retecimus. Duplicem autem illam cognitionem variè variè exponunt, ut videtur est apud Suarez lib. 1. de opere sex dierum, cap. 11.

D. Thom. quæst. 58. art. 6. in corp. per cognitionem matutinam intelligit cognitionem creaturarum in Deo, siue in Verbo. Per vespertinam autem, cognitionem eandem in seipsis. Quam expositionem tanquam ipsiusmet Augustini secuti sumus alibi, & cæteris omnibus præfert Suarez supra, probatque multis hæc esse veram mentem D. Augustini. Sicut autem in dicto consueto manè est principium diei, vel perè autem, terminus: ita cognitio ipsius primordialis esse rerum, dicitur cognitio matutina: & hæc est secundum quod res sunt in Verbo. Cognitio autem ipsius rei creatæ, secundum quod in propria natura consistit, dicitur cognitio vespertina. Nam esse rerum sciri à Verbo, sicut à quodam primordiali principio. Et hic effluxus terminatur ad esse rerum, quod in propria natura habent, inquit D. Thom. art. cit.

Alij per cognitionem matutinam intelligunt cognitionem ipsius Dei, qui est principium & veluti manè creaturarum, & per vespertinam autem, cognitionem ipsarum creaturarum secundum proprias earum rationes: & vtraque duplicem faciunt. Nam, inquit, cognitio Dei est clara, quidditatiua, & beatificans, alia confusa, imperfecta, & analogica. Item cognitio creaturarum alia est in Verbo, in quo representantur: alia in seipsis. Sicque conciliari dicunt varia loca D. Augustini, quibus videtur modò concedere, modò negare Angelos malos cognitionem matutinam habuisse, quos quidem certum est non habuisse beatificam, sed tantum naturalem. Cui expositioni fauet D. Thom. q. 62. art. 1. ad 3. Sed illi obest quod D. Augustin. vbique affirmat cognitionem vespertinam esse decoloratiorem, siue obscuriorem matutinam. Cognitio autem quam de Deo, vel de creaturis in Deo habuerunt naturaliter Angeli, non est clarior cognitione quam habuerunt de creaturis ipsis secundum se cognitis in seipsis.

Alij tertiò, ut S. Bonauent. in 2. dist. 4. art. 3. quæst. 1. distinguunt aliter duplicem cognitionem matutinam creaturarum. Vnam in verbo per visionem beatam, propriam Beati. Aliam per species & illuminationes

39.

Vide supra disp. 33. num. 17.

Cognitio matutina & vespertina Angelorum.

D. Thom.

47. Bonauent.

procedentes à Verbo, quam omnes etiam non beati, in sua creatione habuerint. Iuxta illud quod ait Augustin. passim in lib. 4. de Genesi ad litteram à cap. 20. usque ad finem libri, Deum in mentibus Angelicis intelligibili modo fecisse omnia, quae in propria existentia creauit.

Alij demum, vt Aegid. Rom. in 2. dist. 13. q. 1. art. 3. dub. 3. literali, præter cognitionem matutinam & vespertinam addunt meridianam: distinguentes vespertinam, manè, & diem. Et vespertinam quidem aiunt esse in absoluta cognitione creaturæ secundum se, & in proprio genere. Manè autem fieri, quando ex cognitione creatura in proprio genere, Angelus in laudem & dilectionem Dei creatoris ascendit. Meridiam verò, quando in Verbo per vultum beatam Angelus plenius & perfectius creaturam inuenit. Tunc enim dies ante sechoatus perficitur. Cui interpretationi locum dat Augustin. ipse lib. 4. in Genes. cap. 22. & lib. 11. de ciuit. cap. 7. Eidemque fauet S. Thom. q. 58. art. 6. ad 2. Sed in re neque difficili, neque magni momenti, non est diutius immorandum.

Et hætenus de intellectu & cognitione Angelorum. Nam de habitibus acquisitis, siue intellectus, siue voluntatis, siue potentia Angelicæ, nihil est speciale præter ea, quæ de habitibus in communem traduntur à Philosophis. Tantùm aduerto contra Vasq. disp. 289. cap. 2. Angelos esse

capaces habituum in iis, in quibus non habent summam facilitatem operandi, quantum naturaliter habere possunt. Est enim aliqua perfectio hanc facilitatem sibi comparare, Angelo non neganda, cum nobis infir. Neque propterea crescent hi habitus in infinitum per actus tota æternitate repetendos. Desinit enim augmentum, vbi summa facilitas parca est: quemadmodum ab initio defuisset capacitas habituum, si facilitas ab initio summa fuisset. Dixi, in quibus non habent summam facilitatem, &c. Non autem in quibus patitur difficultatem operandi. Quæ non assentio iis, qui putant nullam potentiam esse capacem habitus, nisi circa ea, in quibus patitur difficultatem positivam. Cum experientia constet homines naturæ pronos ad gulam, vel ad iracundiam, exercitio fieri proniores licet ab initio difficultatem nullam, sed è contrario facilitatem non leuem & magnam propensionem habeant. Adde Angelos non carere vsquequoque difficultate in intelligendo & volendo: si ita esset, censendi sint omnino incapaces habituum, quibus difficultates emoliant, aut tollant. Neque enim omnia cognoscunt primo & simplici intuitu, ac sine villo labore, vt ostendimus sect. 2. & 3. Possunt etiam naturaliter spectati habere difficultatem in exercendis aliquibus virtutum actibus heroicis, & in resistendo tentationibus, atque illecebris ad malum sollicitantibus.

DISPUTATIO QUADRAGESIMA PRIMA.

De voluntate Angelorum.

Sectio I. *Ut se habeat voluntas Angeli circa actus suos, & obiecta: præcipue circa Deum, seipsum, & alios Angelos?*

Sectio II. *Verum Angeli voluntas primo instanti, sua creationis fuerit libera, etiam ad peccandum?*

Sectio III. *Verum voluntas Angeli inuariabiliter adhaereat ei quod semel elegit?*

Sectio IV. *Saluantur argumenta contraria sententia.*